

**מכללה אקדמית לחינוך
תלפיות**

מעיינות

כתב עת ליהדות ולחינוך

**כרך ג
תשפ"ה**

מערכת כתב העת מעיינות

פרופ' אהרן גימאני	פרופ' יעל פישר
פרופ' זהבית גרוס	פרופ' דוד צוריאל
פרופ' יואל וולטרס	פרופ' ישראל רוזנסון
פרופ' שמואל ורגון	פרופ' בן ציון רוזנפלד
פרופ' יהונתן יעקבס	פרופ' ישראל ריץ'
פרופ' מרים מבורך	פרופ' אליעזר שלוסברג

עורך

הרב ד"ר משה רחימי

עורך לשוני

ד"ר יוסי פרץ

עיצוב ועימוד

ד"ר יוסי פרץ

מרכזת המערכת

ציפי בקר

© כל הזכויות שמורות למכללת תלפיות, חולון

ISSN 2958-6321

מאמרים יש לשלוח למערכת על פי ההנחיות ועל פי כללי ההתקנה
המופיעים באתר מכללת תלפיות.

כתובת המערכת: מכללת תלפיות, יטבתה 7, חולון, 5850000

טלפון 03-5128537

דואר אלקטרוני: zipi_b@talpiot.ac.il

תוכן העניינים

הקדמה

יהדות

9	איגרות צדקה מקהילות בדרום תימן	אהרן גימאני
25	"כִּי־לֵד יֵלְדֵנוּ בֶן נִתָּן־לָנוּ" (ישעיהו ט, א-ו) – נבואת תקווה שנאמרה בטקס ההכתרה למלוכה של חזקיהו	שמואל ורגון
49	תקנות לשמירה על גדרי הדת בתימן	דרור חוברת
69	עוון תלוי בראשי – אבני יסוד משותפות למשנה ולאגדת חורבן	צחי כהן
85	בדיקות עזר מדעיות ליישום הלכתי במצוות הקשורות לעבודת הקרקע	ארי יהושע לנדא

חינוך

101	חוסן אישי וחוסן ארגוני של צוות בית הספר בהתמודדות עם תלמידים על רצף האוטיזם (ASD) – חקר מקרה	חיה אלטרץ צפנת הלוי
133	"ונפשי נבהלה מאוד" (תהלים ו, ד) – פחד, חרדה ולחץ בקרב מורים בישראל בתקופת הקורונה	יפה בוסקילה תמר חן-לוי
167	מחויבות ארגונית כגורם מתווך בין מנהיגות מעצבת של מנהל בית הספר לבין התנהגות אזרחית ארגונית של מורים	אוריאן כהן יסכה רוזנבאום ענת בארט סיגלית צמח
195	השפעת שילוב קורסי אומנויות בהכשרת מטפלות במעונות יום ובמשפחותונים (לידה עד שלוש) על תחושת המוטיבציה והמסוגלות המקצועית שלהן	עידית סולקין אפרת בנג'ו רחל ברגר
VII	תקצירים באנגלית	

המשתתפים בכרך

התוכנית ללימודי תואר שני בניהול וארגון מערכות חינוך, מכללת אורות ישראל	ד"ר חיה אלטרץ
החוג לניהול וארגון מערכות חינוך, מכללת ירושלים	ד"ר ענת בארט
התוכנית ללימודי תואר שני בניהול וארגון מערכות חינוך, מכללת אורות ישראל	ד"ר יפה בוסקילה
החוג לגיל הרך והחוג לחינוך מיוחד, מכללת בית ברל; מכללת גבעת וושינגטון	ד"ר אפרת בנג'ו
המסלול לאומנות, מכללת תלפיות; החוג לגיל הרך והחוג לחינוך מיוחד, מכללת גבעת וושינגטון	ד"ר רחל ברגר
המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו, אוניברסיטת בר-אילן	פרופ' אהרן גימאני (אמריטוס)
המחלקה לחינוך, מכללת אורות ישראל	צפנת הלוי
המחלקה לתנ"ך, אוניברסיטת בר-אילן	פרופ' שמואל ורגון (אמריטוס)
החוג להיסטוריה והחוג לחינוך, מכללת אורות ישראל	ד"ר דרור חוברה
המחלקה למנהיגות ומדיניות, אוניברסיטת בר-אילן; התוכנית ללימודי תואר שני בניהול וארגון מערכות חינוך, מכללת הקיבוצים	ד"ר תמר חן-לוי
החוג לניהול וארגון מערכות חינוך, מכללת ירושלים	אוריאל כהן
התוכנית ללימודי תואר שני בניהול וארגון מערכות חינוך, מכללת סמינר הקיבוצים	ד"ר צחי כהן

הרב ד"ר ארי יהושע לנדא מדרשה לנשים, אוניברסיטה בר-אילן

ד"ר עידית סולקין המסלול לגיל הרך, מכללת תלפיות; המסלול
לגיל הרך, מכללת גבעת וושינגטון

ד"ר סיגלית צמח החוג לניהול וארגון מערכות חינוך, האקדמית
חמדת; החוג לניהול וארגון מערכות חינוך,
מכללה ירושלים

יסכה רוזנבאום החוג לניהול וארגון מערכות חינוך, האקדמית
חמדת; החוג לניהול וארגון מערכות חינוך,
מכללה ירושלים

הקדמה

אנו שמחים להוציא לאור את הכרך השלישי של מעיינות, כתב העת של המכללה האקדמית לחינוך תלפיות.

כתב העת משמש במה למחקרים במנעד דיסציפלינות ובמגוון נקודות מבט ומבע. כתב העת מעיינות הולך ותופס את מקומו כבמה אקדמית מדעית המהווה מקום למחקרים במדעי היהדות ובמדעי החינוך.

בכרך זה מתפרסמים מחקרים ומאמרים של חוקרים מהמכללה ומחוצה לה, בתחומי מדעי היהדות ומדעי החינוך לענפיהם. כתב העת מעיינות מתנהל לפי כללי השפיטות האקדמית בניצוחם ובליוויים של חברי המערכת האקדמית, ועומד באמות המידה המדעיות המקובלות בכתבי עת שפיטים.

בכרך זה תשעה מאמרים, חמישה בתחום מדעי היהדות, ועוסקים בתנ"ך, באגדה, בהיסטוריה ובקשר שבין הלכה ומדע; וארבעה – בתחום מדעי החינוך, המתמקדים בחינוך מיוחד, בגיל הרך ובעולמם של המורים ושל המנהלים בבתי הספר. לכל מאמר מצורפים תקציר בעברית, תקציר באנגלית ומילות מפתח.

ברכת תודה שלוחה לכל השותפים בהוצאה לאור של כרך זה: חברי המערכת המדעית-אקדמית של כתב העת, אשר פעילותם ושותפותם הפיקו כרך ראוי, כותבי המאמרים אשר חלקו מחוכמתם ומהידע שצברו, העורך הלשוני והמעצב, ד"ר יוסי פרץ, ומרכזת המערכת, גב' ציפי בקר.

בברכת עיון פורה ומעשיר
המערכת

פתח דבר

"יפוצו מעיינותיך חוצה ברחובות פלגי מים" (משלי ה, טז)
מוגש לפניכם אוסף נוסף של כתב העת "מעיינות" ובו תשעה מאמרים מאירי עיניים בתחומי יהדות וחינוך. אנו מאמינים בקשר ההדוק שבין יהדות וחינוך. מאמרים אלו ביהדות מקשרים בין הפן המעשי ביישום הלכתי במצוות הקשורות לעבודת הקרקע (מאמרו של ארי לנדא) לבין הפן העיוני בנבואת התקווה של ישעיהו בטקס הכתרתו של חזקיהו המלך (מאמרו של שמואל ורגון), תוך בדיקת אבני היסוד שבין המשנה ואגדות החורבן (מאמרו של צחי כהן). כל זאת בשילוב שני מאמרים על קהילות תימן (מאמרם של אהרן גימאני ודרור חוברת). בתחומי החינוך מודעים אנו לאוכלוסיות השונות המרכיבות את תלמידינו והתייחסותנו השונה לכל אחת מהן, ובמיוחד לאוטיזם (מאמרו של חיה אלטרץ וצפנת הלוי). קשרי מנהל ביה"ס וחברי הסגל מכתיבים פעמים רבות את ההתארגנות האזרחית של המורים (מאמרו של אוריאל כהן, יסכה רוזנבאום, ענת בארט סיגלית צמח). האומנות אף היא משפיעה כבר ממעונות היום והמשפחתונים על מקצועותן של המטפלות (מאמרו של יפה בוסקילה ותמר חן-לוי).

אלו הם מעיינותיה של מכללת תלפיות המסתמכים על פרשני הפסוק מספר משלי: "יפוצו מעיינותיך חוצה" – סוף שתקנה תלמידים ותורה והוראות ברבים ויצא לך שם 'ברחובות' עיר תפוצינה פלגי מימך. ואחר שיגיע לך השלמות בעיון 'יפוצו מעיינותיך חוצה', להשפיע מהם לזולתך: יפוצו מהם 'פלגי מים וברחובות' אשר ימצאו שם אנשים רבים ללמד אותם חכמתך ולהשירם אל השלמות" (רלב"ג).

"יפוצו מעיינותיך חוצה" – היינו שיפוצו לימודיו לבניו ותלמידיו ואח"כ שיפוצו ברחובות, שיש הבדל בין חוץ לרחוב, שהחוץ הוא אחרי הבתים ואין נמצאים שם רק בני הבית, והרחוב הוא המקום הרחב לפני הבתים ששם הוא רשות הרבים, שאח"כ כל ישראל ישאבו וישתו מי חכמתו, ויהיו פלגי מים המתפשטים לכל עברים, כמעין המתגבר וכנהר שאיינו פוסק" (מלבי"ם). ולוואי שיתקיימו בנו הבטחות אלו.

אני מבקש להודות לכותבי המאמרים התורמים מחוכמתם בהפצת היהדות והחינוך מעל דפי כתב העת מעיינות. ברכה מיוחדת לרב ד"ר משה רחמי, דקן המכללה, ששזר בצורה כה מיוחדת בין המאמרים עד להבאתם לכלל שלמות. המשיכו ובע"ה נעלה, נעשה ונצליח!

בנימין בהגון
ראש המכללה